

TÜRKİYE SANAT KURUMU İLE SANATIN DESTEKLENMESİ
HAKKINDA KANUN TASARISI TASLAĞINA İLİŞKİN
İKSV GÖRÜŞÜ

MART 2014

Bu politika metni İstanbul Kültür Sanat Vakfı'nın kültür politikaları çalışmaları kapsamında hazırlanmıştır. Metnin doğrudan ve dolaylı kullanımı durumunda kaynak gösterilmesi rica olunur.

Daha fazla bilgi için: www.iksv.org/tr/kultur_politikalari

TÜRKİYE SANAT KURUMU İLE SANATIN DESTEKLENMESİ HAKKINDA KANUN TASARISI TASLAĞINA İLİŞKİN İKSV GÖRÜŞÜ

Türkiye Sanat Kurumu'nun (TÜSAK) kurulmasına ilişkin olarak TC Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan kanun tasarısı taslağının, 3 Mart 2014 tarihinde Ankara'da düzenlenen bir çalıştayla tarafların değerlendirmesine açılmasını olumlu bir gelişme olarak görmekle birlikte, ülke genelinde etkisi büyük olacak bu tarz kurumsal düzenlemelerin, sivil alandan uzmanların da katılacağı hazırlık süreçleri ve geniş katılımlı tartışmalarla şekillenmesini daha doğru buluyoruz.

Söz konusu tasarının, Türkiye'de sanatsal üretimin ve kültürel faaliyetlerin gelişimi için ihtiyaç duyulan hususlar doğrultusunda düzenlenmesi sağlanırsa, ulusal kültür stratejisinin belirlenmesi yolunda da önemli bir adım atılmış olur. Ancak bu sürecin etkin şekilde işleyebilmesi için, öncelikle devlet sanat kurumlarının özel kuruluş yasalarını ilga ederek kurumsal kimliklerini ortadan kaldıran düzenlemelerden vazgeçilmesi esastır. Bu kurumların yeniden yapılanmasına dair bir düzenleme yapılacaksa, konunun katılımcı, şeffaf ve mümkün olan en geniş konsensüse dayalı olarak, ayrı bir başlık halinde ele alınması ve TÜSAK gibi, devletin tüm sanat alanlarına fon sağlamayı öngören bir kanun tasarısının içinde değerlendirilmemesi gerekir.

Devlet Tiyatroları, Devlet Opera ve Balesi, Devlet Senfoni Orkestraları gibi kamu finansmanı ile varlığını sürdüren köklü sanat kurumları, Türkiye'de ve buldukları şehirde kültür-sanat üretimine ve sunumuna katkı sağlamanın yanı sıra toplumsal gelişim, yaratıcılık, uluslararası ilişkiler, kültürün korunması ve yaygınlaştırılması gibi birçok alanda yarattıkları katma değer açısından da vazgeçilmezdir. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı bu kurumların faaliyetlerine devam etmeleri için yeni bir yönetim modeli üzerinde çalışılmasına ihtiyaç olduğu, ilgili kurumların yöneticileri tarafından da dile getirilmektedir. Ancak yeniden yapılandırmaya yönelik tartışmalar için, bu kurumların yöneticilerinin yanı sıra sanatçılar, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, devlet ve yerel yönetimlerin, yani konunun tüm aktörlerinin etkin katılım sağlayacağı sivil bir diyalog modeli oluşturulmalıdır. Bu sürecin, katılımcı, titiz ve uzun vadeli bir çalışmayla yürütülmesi, paydaşlar arasındaki diyalogun güçlendirilmesini ve kültür yönetiminde çağın gerektirdiği yeni yaklaşımların hayata geçirilmesini de sağlayacaktır.

TÜSAK kapsamında ise esas olarak devlet veya özel sektör ayrımı olmaksızın tüm kültür-sanat kuruluşlarının ve disiplinlerinin desteklenmesi, bu desteklerin şeffaf ve tarafsız ilkeler doğrultusunda paylaşılması ve en önemlisi fon sağlanacak kurumun idari ve mali özerkliği gibi konuların kapsamlı şekilde tartışılması gerekiyor. Zira TÜSAK'ın Türkiye'de kültür-sanat hayatının

gelişmesi, çeşitlenmesi ve zenginleşmesi için yapacağı katkıda, ifade ve yaratım özgürlüğü ile kültür-sanat kurum ve kuruluşlarının özerkliğinin güvence altına alınması temel ilkeler olmalıdır.

Bugüne kadar dile getirilen talep ve öneriler ışığında, Kanun tasarısı taslağında dikkate alınması gereken ana başlıklar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

✓ **Kurumun yapısı**

TÜSAK'ın işleyiş kuralları tanımlanırken, karar organının 11 kişilik bir kurul olacağı belirtiliyor, kurumun idari ve mali açıdan özerk bir yapıya sahip olacağına işaret ediliyor. Bu noktada, özerkliğin kapsamı ve güvence altına alınmasının ölçüt ve koşullarını belirlemek önem taşıyor. Taslağa göre, kültür-sanat projelerine verilecek destekleri tayin edecek organ olan TÜSAK'ın üyeleri, Bakan'ın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararıyla atanıyor. Oysa Kurul'un tam bağımsızlığının garanti altına alınması için; Bakan'ın, meslek birlikleri, odalar ile ilgili kurum ve kuruluşların önereceği isimler arasından atama yapması sağlanabilir. Kültür-sanat alanında faaliyet gösteren uzman kurum ve kuruluşların, kendi adaylarını belirleyerek Bakan'a öneride bulunabileceği bir sistemin kurulması, sivil toplumun kendi içindeki diyalog sürecinin gelişimine de katkıda bulunacaktır.

✓ **İfade özgürlüğü**

Devletin sanata desteğinin maddi koşullarının ayrıntılı düzenlenmesine yer veren bu tasarının gerekçe metninde, sanatçının yaratım ve ifade özgürlüğüne yönelik düzenlemelere de vurgulu bir şekilde yer verilmelidir.

✓ **Sanatçı hakları**

Sanatçıların statüsü, istihdam koşulları, sosyal güvenceler (sosyal güvenlik hakları) ve telif hakları konularında Kültür ve Turizm Bakanlığı ile TÜSAK arasındaki yetki ve görev dağılımı netleştirilmelidir.

✓ **Tanımlar**

Kanunun amacının ve buna ilişkin tanımların açıklandığı maddede disiplinlerarası sanat alanları yer almıyor. Bir yandan farklı sanat disiplinlerinin özgüllüklerini dikkate alırken, diğer yandan daha geniş ve tüm disiplinleri kapsayıcı tanımlamaların yapılması, uygulamada yaşanacak sorunların önüne geçilmesini sağlayabilir. Bu tasarının uzun vadede kültür-sanat alanına yönelik yasal düzenlemenin altyapısını oluşturacağı dikkate alınarak, özellikle Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda bulunmayan tanımların metne eklenmesi ve ilgili yasalar arasında terim birliğinin sağlanması yerinde olacaktır.

✓ **Adem-i merkezietçi yönetim**

Tasarı kapsamında yerel yönetimlere kültür ve sanata kaynak ayırma zorunluluğunun getirilmesi önemli bir gelişme olmakla birlikte, bu kaynağın denetlenebilir ve şeffaf bir şekilde, kâr amacı gütmeyen kültür-sanat yapılanmalarına, sanatçılara veya sanatçı inisiyatiflerine kullandırılması için gerekli yetki devrini sağlayacak yasal düzenlemeler de öngör÷lmelidir. Sorumlulukların net bir şekilde tanımlanması, TÜSAK'ın yerel yönetimler düzeyindeki işleyişini garanti etmek için gereklidir.

✓ **Destekleme ilkeleri ve usulleri**

Devletin kültürel zenginliği ekonomik değere dönüştürme konusunda kültür-sanat alanına düzenli şekilde destek sağlamayı öngörmesi, bu tasarıyla gündeme gelen en önemli gelişmedir. Ancak bu maddi desteğin yapılanmasında, fon kaynaklarının dağıtılma mekanizmaları, kriterleri ve işleyiş kurallarının, alanın ihtiyaçları doğrultusunda ve mutlaka uluslararası standartlara uygun şekilde belirlenmesi gereklidir.